

dokumentacija – *documentatio*

POTPIS UGOVORA IZMEĐU SVEUČILIŠTA U ZAGREBU I KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA

Na dan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, 11. ožujka 1996., koji se slavi u spomen 11. ožujka 1869. kada je Hrvatski sabor utemeljio moderno Sveučilište u Zagrebu, potpisan je Ugovor o položaju i djelovanju KBF-a u sastavu Sveučilišta u Zagrebu. Svečan čin potpisivanja izvršen je u auli Sveučilišta u nazočnosti predstavnika Hrvatskog sabora, Vlade R. Hrvatske, Crkve, Sveučilišta, KBF-a te predstavnika afiliranih teoloških učilišta u Hrvatskoj i predstavnika brojnih kulturnih i znanstvenih ustanova.

Ugovor su potpisali, u ime Sveučilišta, Rector Magnificus prof. dr. Marijan Šunjić i dekan KBF-a prof dr. Franjo Šanjek, a supotpisali, u ime Sabora Republike Hrvatske, njegov predsjednik akademik Vlatko Pavletić te veliki kancelar KBF-a i zagrebački nadbiskup Franjo kard. Kuharić, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije.

Taj Ugovor, čijem je potpisivanju bio nazočan također papinski nuncij u Republici Hrvatskoj mons. Giulio Einaudi, isprava je kojom se ispravlja nepravda nanesena KBF-u Odlukom Vlade N. R. Hrvatske od 29. siječnja 1952.; njome je Fakultet bio isključen iz Sveučilišta. Tu je Odluku poništio Sabor Republike Hrvatske svojim aktom od 23. srpnja 1990. godine.

Taj povijesni događaj dokumentiramo hrvatskim i talijanskim tekstom Ugovora i govorima koje su tom prilikom održali potpisnici, supotpisnici i papinski Nuncij. U prilogu donosimo također sažetak rasprave na Okruglom stolu održanom istog dana u dvorani »Vijenac«, u Nadbiskupskom bogoslovnom sjemeništu, o studiju teologije u Srednjoj i Istočnoj Europi.

Polazeći od načela akademske autonomije i akademskih sloboda te od činjenice da je Katolički bogoslovni fakultet, kao sljednik filozofsko-teoloških studija osnovanih u Biskupiji zagrebačkoj još u 13. stoljeću, osobito kao Bogoslovni fakultet u sastavu Sjemeništa Nadbiskupije zagrebačke, bio temeljnim sastavnim dijelom Sveučilišta u Zagrebu od njegova osnutka 1669. godine, a na temelju odredaba članka 149. Zakona o visokim učilištima, članka 193. Statuta Sveučilišta u Zagrebu i članka 8. Apostolske konstitucije *Sapientia Christiana*, Sveučilište u Zagrebu, koje zastupa prof. dr. sc. Marijan Šunjić, rektor, i Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, koji zastupa prof. dr. sc. Franjo Šanjek, dekan, sklopili su u Zagrebu, 11. ožujka 1996. godine, ovaj

UGOVOR
o položaju i djelovanju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta
u sastavu Sveučilišta u Zagrebu

I. (1) Sveučilište u Zagrebu (u nastavku teksta: Sveučilište) prihvaća Katolički bogoslovni fakultet (u nastavku teksta: KBF) u njegovu sadašnjem stanju, što uključuje odgovarajuće priznanje i prihvaćanje od njega osnovanih i s njime povezanih znanstveno-nastavnih i znanstveno-istraživačkih ustanova.

(2) Nastavnici i studenti KBF izjednačuju se u pravima i obvezama s ostalim nastavnicima i studentima Sveučilišta.

II. (1) Sveučilište u Zagrebu priznaje sve akte KBF – posebice dodiplomske, magistarske i doktorske diplome u teologiji, kao i odluke o izboru i imenovanju – donesene od 1. srpnja 1952. godine do 23. srpnja 1990. godine (tj. do dana donošenja akta, urbroj: 5030104–90–2, kojim Izvršno vijeće Sabora Republike Hrvatske proglašava ništavim Rješenje Vlade Narodne Republike Hrvatske broj 1268 od 29. siječnja 1952. godine o ukinuću Rimokatoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), koje je KBF donio prema propisima Katoličke crkve o crkvenim sveučilištima i fakultetima.

(2) Tim se aktima retroaktivno priznaju jednake pravne posljedice kakve na području Republike Hrvatske proizvode analogni akti Sveučilišta.

III. (1) Budući da su temeljem članka 148. Zakona o visokim učilištima preneseni na Sveučilište vlasništvo i osnivačka prava nad visokim učilištima u sastavu Sveučilišta, dok je iznimno predviđeno da se pitanje položaja i djelovanja KBF u Sveučilištu uredi ugovorom (čl. 149.), ugovorne su strane suglasne da KBF, kao javno visoko učilište u sastavu Sveučilišta, kanonski priznato od Svete Stolice, koje podjeljuje kanonske i građanske akademske stupnjeve, nastavi obavljati svoje djelatnosti u skladu sa zakonom, Statutom Sveučilišta, svojim statutom odobrenim od Kongregacije za katolički odgoj te s crkvenim akademskim zakonom.

(2) Sveučilište i Nadbiskupija zagrebačka s Hrvatskom biskupskom konferencijom, koju zastupa Veliki kancelar KBF, u jednakom omjeru preuzimaju osnivačka i vlasnička prava nad KBF te na KBF prenose vlasništvo nad pokretnom imovinom koja služi za njegovo djelovanje.

(3) U ostvarivanju svojih prava i obveza propisanih zakonom Zagrebačka nadbiskupija s Hrvatskom biskupskom konferencijom i Sveučilište dogovorno će surađivati.

(4) U slučaju raskida ovog ugovora ili pokušaja ukinuća KBF u sastavu Sveučilišta, Nadbiskupija zagrebačka s Hrvatskom biskupskom konferencijom ima pravo preuzeti sveukupno vlasništvo i osnivačka prava nad KBF.

IV. (1) Sveučilište i KBF su suglasni da se statut i drugi opći akti KBF donose i izvršavaju na temelju zakonskih propisa Republike Hrvatske, Statuta Sveučilišta i ovog ugovora.

(2) Suglasni su također da KBF u svojem osobitom svojstvu znanstveno-nastavne ustanove Katoličke crkve u svoj statut i u svoje opće akte ugradi odgovarajuće propise Katoličke crkve o crkvenim sveučilištima i fakultetima, poštujući znanstveno-nastavne kriterije Katoličke crkve i Sveučilišta.

(3) Statutom KBF, koji će se donijeti u roku šest mjeseci od stupanja na snagu ovog ugovora, uskladit će se sa zakonom, Statutom Sveučilišta i ovim ugovorom ustroj i djelovanje KBF i od njega osnovanih i s njime povezanih znanstveno-nastavnih i znanstveno-istraživačkih ustanova iz točke I. ovog ugovora.

(4) S obzirom na značaj KBF kao crkvenog i građanskog visokog učilišta, postupak odobravanja i potvrđivanja statuta provodit će se na dvije razine, crkvenoj i građanskoj.

(5) Sveučilište će potvrditi statut donesen sukladno propisima, ako ga prije toga odobri Kongregacija za katolički odgoj.

(6) Budući da nadzor nad zakonitošću rada i općih akata KBF, kao građanske ustanove, obavlja mjerodavno ministarstvo, dekan KBF dužan je u roku od osam dana od donošenja statuta jedan primjerak dostaviti mjerodavnom ministarstvu.

V. (1) Veliki kancelar KBF, u skladu s crkvenim propisima, tražit će od Kongregacije za katolički odgoj »nihil obstat« Svete Stolice prije imenovanja redovitih profesora, odobrenje statuta i nastavnoga programa, te potvrdu izbora dekana.

(2) Svaki nastavnik KBF mora imati pristanak svojeg ordinarija.

(3) Nastavnici za predmete koji se tiču vjere i morala moraju od Velikoga kancelara dobiti »kanonsko poslanje« ili »venia docendi«, prema odredbama crkvenih zakona.

(4) Ako Veliki kancelar, zbog razloga koji se tiču vjere i morala ili crkvene discipline, nekom nastavniku uskrati ili opozove »kanonsko poslanje« ili »venia docendi«, taj nastavnik više neće moći pripadati Fakultetu.

(5) Sveučilište će odluke koje se tiču KBF donositi poštujući prava Velikoga kancelara.

VI. (1) U postupku prihvaćanja nastavnih programa Sveučilište će organizirati njihovo donošenje u dogovoru s Kongregacijom za katolički odgoj ili s papinskim sveučilištima.

(2) Spomenuti programi bit će zatim podneseni na odobrenje Velikom kancelaru, koji treba ishoditi odobrenje Kongregacije za katolički odgoj, i Nacionalnom vijeću za visoku naobrazbu Republike Hrvatske.

VII. (1) Sveučilište i KBF su suglasni da je KBF punopravni vlasnik imovine kojom raspolaže u vrijeme potpisivanja ovog Ugovora (knjižnica, dokumentacija, računala, instrumenti i druga sredstva potrebna za rad i nastavu).

(2) U slučaju stjecanja veće imovine ili nekretnina, ili otuđenja dijela imovine, KBF se obvezuje za svaku investiciju ili otuđenje u vrijednosti većoj od 100.000,00 kuna (25.000 njemačkih maraka) zatražiti dopuštenje velikoga kancelara i Upravnoga vijeća Sveučilišta.

VIII. (1) Za ostala pitanja koja nisu obuhvaćena ovim ugovorom, a tiču se položaja i djelovanja KBF kao građanskog i crkvenoga visokog učilišta u sastavu Sveučilišta, vrijede odredbe Zakona o ustanovama (Narodne novine 76/93), Zakona o visokim učilištima i Zakona o znanstveno-istraživačkoj djelatnosti (Narodne novine 96/93), Statuta Sveučilišta u Zagrebu i Statuta KBF, poštujući odredbe crkvenih propisa o crkvenim sveučilištima i fakultetima Katoličke crkve, osobito Apostolske konstitucije *Sapientia Christiana* i Zakonika kanonskoga prava.

(2) Razrješenje eventualnih nesporazuma ili poteškoća u provođenju i tumačenju odredaba ovog Ugovora ugovorne strane povjerit će posebnom povjerenstvu koje čine: a) predsjednik Upravnoga vijeća Sveučilišta u ime Sabora Republike Hrvatske; b) veliki kancelar KBF u ime Nadbiskupije zagrebačke i Hrvatske biskupske konferencije; c) rektor Sveučilišta u ime Sveučilišta i d) dekan KBF u ime KBF, odnosno njihovi opunomoćenici.

IX. Ovaj je ugovor sastavljen u osam primjeraka – po četiri za svaku stranu – a stupa na snagu kad ga, uz suglasnost Sabora Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije, potpišu rektor Sveučilišta u Zagrebu i dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dobivši pristanak Svete Stolice.

U Zagrebu, 11. ožujka 1996.

*Za Katolički bogoslovni fakultet:
Per la Facoltà di teologica cattolica:
Dekan / il Decano:
Prof. dr. sc. Franjo Šanjek, o.p.*

*Za Sveučilište u Zagrebu:
Per l'Università di Zagabria:
Rektor/il Rettore:
Prof. Dr. sc. Marijan Šunjić*

Potvrđujemo da smo suglasni s odredbama Ugovora sklopljenoga između Sveučilišta u Zagrebu i Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, kojim se utvrđuje položaj i djelovanje toga Fakulteta u sastavu Sveučilišta.

*Za Hrvatsku biskupsku konferenciju:
Per la Conferenza Episcopale Croata:
Veliki kancelar KBF / il Gran Cancelliere
della FTC: Kardinal Franjo Kuharić,
nadbiskup zagrebački*

*Za Sabor Republike Hrvatske:
Per il Sabor della Repubblica di
Croazia:
Predsjednik/il Presidente
Akademik Vlatko Pavletić*

Partendo dal principio dell'autonomia accademica e delle libertà accademiche, come anche dal fatto che la Facoltà di teologia cattolica, come erede degli studi filosofico-teologici fondati nella Diocesi di Zagabria già nel '200, specialmente come Facoltà di teologia nell'ambito del Seminario dell'Arcidiocesi di Zagabria, sia stata una parte costitutiva fondamentale dell'Università di Zagabria dalla sua fondazione nell'anno 1669, e in base alle norme dell'articolo 149 della Legge sugli istituti di studi superiori, dell'articolo 193 dello Statuto dell'Università di Zagabria e dell'articolo 8 della Costituzione Apostolica *Sapientia Christiana*, l'Università di Zagabria, rappresentata dal Rettore, Prof. Dr. Marijan Šunjić, e la Facoltà di teologia cattolica dell'Università di Zagabria, rappresentata dal Decano, Prof. Dr. Franjo Šanjek, a Zagabria, l'11 marzo 1996, hanno stipulato questo

ACCORDO

sulla posizione e sull'attività della Facoltà di teologia cattolica nell'ambito dell'Università di Zagabria

I (1) L'Università di Zagabria (nel testo seguente: l'Università) accoglie la Facoltà di teologia cattolica (nel testo seguente: FTC) nel suo stato attuale, il che include il rispettivo riconoscimento e l'accoglimento delle rispettive istituzioni scientifico-didattiche e di ricerca scientifica da essa fondate e con essa connesse.

(2) I docenti e gli studenti della FTC vengono uguagliati nei diritti e nei doveri con gli altri docenti e studenti dell'Università.

II (1) L'Università di Zagabria riconosce tutti gli atti della FTC, specialmente i diplomi di baccellierato, di licenza e di dottorato in teologia, come pure le decisioni di elezioni e di nomine, emanate tra il 1 luglio 1952 e il 23 luglio 1990 (cioè dall'emanazione dell'atto, recante il numero 5030104-90-2, mediante il quale il Consiglio esecutivo del Sabor della Repubblica di Croazia proclama la nullità del Dispositivo del Governo della Repubblica Popolare di Croazia numero 1266 del 29 gennaio 1952, riguardante la soppressione della Facoltà di teologia cattolica romana dell'Università di Zagabria), i quali sono stati emanati dalla FTC secondo i regolamenti della Chiesa Cattolica riguardanti le università e le facoltà ecclesiastiche.

(2) A questi atti retroattivamente vengono riconosciute uguali conseguenze giuridiche a quelle che sul territorio della Repubblica di Croazia producono atti analoghi dell'Università.

III (1) Dal momento che, in base all'articolo 148 della Legge sugli istituti di studi superiori, la proprietà e i diritti costitutivi sopra gli istituti superiori facenti parte dell'Università sono stati ceduti all'Università, mentre è stato eccezionalmente previsto che la questione della posizione e dell'attività della FTC nell'ambito dell'Università sarebbe stata regolata mediante un Accordo (art. 149), le parti stipulanti sono concordi che la FTC, come Istituto pubblico di studi superiori nell'ambito dell'Università, canonicamente approvato dalla Santa Sede, il quale conferisce titoli accademici canonici e civili, continui a svolgere le proprie attività in conformità con la legge accademica della Chiesa e con il proprio statuto approvato dalla Congregazione per l'Educazione Cattolica, con la legge civile e lo Statuto dell'Università.

(2) L'Università e l'Arcidiocesi di Zagabria con la Conferenza episcopale croata, rappresentata dal Gran Cancelliere della FTC, nella stessa proporzione assumono i diritti costitutivi e di proprietà sopra la FTC e così pure cedono sulla FTC la proprietà sopra i beni mobili occorrenti per la sua attività.

(3) Nella realizzazione di tutti i diritti e dei doveri prescritti dalla legge civile collaboreranno d'accordo l'Arcidiocesi di Zagabria con la Conferenza Episcopale Croata e l'Università.

(4) In caso di annullamento di questo Accordo o di un tentativo di soppressione della FTC nell'ambito dell'Università, l'Arcidiocesi di Zagabria con la Conferenza Episcopale Croata ha il diritto di prendere in possesso tutte le proprietà e i diritti costitutivi sopra la FTC.

IV (1) L'Università e la FTC sono d'accordo che lo statuto e gli altri atti generali della FTC vengono redatti ed eseguiti in base alle norme legali della Repubblica di Croazia, dello Statuto dell'Università e di questo Accordo.

(2) Sono pure d'accordo che la FTC, nella sua qualità speciale di istituzione scientifico-didattica della Chiesa Cattolica, includa le relative norme della Chiesa Cattolica sulle Università e Facoltà Ecclesiastiche, rispettando i criteri scientifico-didattici della Chiesa e dell'Università nel proprio statuto e nei propri atti generali.

(3) Mediante lo statuto della FTC, il quale verrà emanato nel periodo di sei mesi dall'entrata in vigore di questo Accordo, verranno conformate la struttura e l'attività della FTC, le istituzioni scientifico-didattiche e di ricerca scientifica da essa fondate e con essa connesse dal punto I di questo Accordo con la legge, con lo Statuto dell'Università e con questo Accordo.

(4) In relazione all'importanza della FTC, come Istituto di studi superiori ecclesiastico e civile, la procedura di approvazione e di conferma dello statuto si svolgerà a due livelli, quello ecclesiastico e quello civile.

(5) L'Università confermerà lo statuto emanato in conformità al regolamento, se sarà in precedenza approvato dalla Congregazione per l'Educazione Cattolica.

(6) Dal momento che la salvaguardia della legalità dell'attività e degli atti generali della FTC, come istituzione civile, viene svolta dal ministero competente, il decano della FTC ha il dovere di far pervenire una copia dello statuto nel termine di otto giorni dall'emanazione al ministero competente.

V (1) Il Gran Cancelliere della FTC, in conformità alle norme ecclesiastiche, chiederà il «nulla osta» della Santa Sede alla Congregazione per l'Educazione Cattolica prima della nomina dei professori ordinari, l'approvazione dello statuto e del programma didattico, come pure la conferma dell'elezione del decano.

(2) Ogni docente della FTC deve avere il consenso del proprio Ordinario.

(3) I docenti per le materie che riguardano la fede e la morale devono ottenere dal Gran Cancelliere la «missio canonica» o la «venia docendi», a norma delle leggi ecclesiastiche.

(4) Se il Gran Cancelliere, per ragioni riguardanti la fede e la morale o la disciplina ecclesiastica, negasse o ritirasse la «missio canonica» o la «venia docendi» a qualche docente, questo docente non potrà più appartenere alla Facoltà.

(5) L'Università prenderà le decisioni riguardanti la FTC rispettando i diritti del Gran Cancelliere.

VI (1) Nella procedura di approvazione dei programmi didattici, l'Università organizzerà la loro redazione d'accordo con la Congregazione per l'Educazione Cattolica o con le Università Pontificie.

(2) Detti programmi saranno poi presentati all'approvazione del Gran Cancelliere, il quale avrà bisogno dell'approvazione della Congregazione per l'Educazione Cattolica, e al Consiglio nazionale per l'istruzione superiore della Repubblica di Croazia.

VII (1) L'Università e la FTC sono d'accordo che la FTC è la proprietaria con pieni diritti dei beni di cui dispone al momento della sottoscrizione di questo Accordo (la biblio-

teca, la documentazione, i calcolatori, gli strumenti e gli altri mezzi necessari per il lavoro e per le lezioni).

(2) Nel caso di un acquisto di maggiori beni o immobili, o di un'alienazione di parte dei beni, la FTC si assume il compito per ogni investimento o alienazione che superi il valore di 100.000,00 kune (25.000 marchi tedeschi) di richiedere l'autorizzazione del Gran Cancelliere e del Consiglio d'amministrazione dell'Università.

VIII (1) Per le altre questioni che non sono incluse in questo Accordo, ma che riguardano la posizione e l'attività della FTC come Istituto di studi superiori civile ed ecclesiastico nell'ambito dell'Università, valgono le norme della Legge sulle istituzioni (Gazzetta ufficiale 76/93), della Legge sugli istituti di studi superiori e della Legge sull'attività di ricerca scientifica (Gazzetta ufficiale 96/93), dello Statuto dell'Università di Zagabria, salve restando le norme dei regolamenti ecclesiastici che si riferiscono alle Università e alle Facoltà Ecclesiastiche della Chiesa Cattolica, specialmente della Costituzione Apostolica *Sapientia Christiana* e del Codice di Diritto Canonico.

(2) La soluzione di eventuali malintesi o difficoltà nella realizzazione e nell'interpretazione delle norme di questo Accordo dalle parti stipulanti sarà affidata a un'apposita commissione costituita: a) dal presidente del Consiglio d'amministrazione dell'Università in nome del Sabor della Repubblica di Croazia, b) dal Gran Cancelliere della FTC in nome dell'Arcidiocesi di Zagabria e della Conferenza Episcopale Croata, c) dal Rettore dell'Università in nome dell'Università, e d) dal Decano della FTC in nome della FTC, o dai loro rispettivi plenipotenziari.

IX Questo Accordo è redatto in otto copie – quattro per ogni parte – ed entrerà in vigore quando, con l'approvazione del Sabor della Repubblica di Croazia e della Conferenza Episcopale Croata, sarà sottoscritto dal Rettore dell'Università di Zagabria e dal Decano della Facoltà di teologia cattolica dell'Università di Zagabria, previo il consenso della Santa Sede.

A Zagabria, l'11 marzo 1996.

*Za Katolički bogoslovni fakultet:
Per la Facoltà di teologia cattolica:
Dekan / il Decano:
Prof. dr. sc. Franjo Šanjek, o.p.*

*Per l'Università di Zagabria:
Za Sveučilište u Zagrebu:
Rektor/il Rettore:
Prof. Dr. sc. Marijan Šunjić*

Confermiamo di essere d'accordo con l'Accordo stipulato tra l'Università di Zagabria e la Facoltà di teologia cattolica, mediante il quale viene definita la posizione e l'attività della FTC nell'ambito dell'Università.

*Za Hrvatsku biskupsku konferenciju:
Per la Conferenza Episcopale Croata:
Veliki kancelar KBF / il Gran Cancelliere
della FTC: Kardinal Franjo Kuharić,
nadbiskup zagrebački*

*Per il Sabor della Repubblica di
Croazia:
Za Sabor Republike Hrvatske:
Predsjednik/il Presidente
Akademik Vlatko Pavletić*

GOVOR REKTORA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU PROF. DR.
MARIJANA ŠUNJIĆA

Dame i gospodo,

potpisivanje Ugovora kojim se Katolički bogoslovni fakultet potpuno vraća u okrilje Sveučilišta u Zagrebu povijesni je trenutak ne samo u razvoju i položaju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, ne samo Sveučilišta u Zagrebu nego i u višestoljetnom razvoju hrvatske uljudbe i hrvatskoga naroda. Po tome ova godina može stati uz bok 1669. kad je prvi put naše Sveučilište, poveljom cara Leopolda I., dobilo prava podjele akademskih stupnjeva, ili 1874. kada je Sveučilište obnovljeno i modernizirano, ili 1993. kada je donesen Zakon o visokim učilištima, a sljedeće godine i Statut Sveučilišta u Zagrebu.

Zajedno s hrvatskim narodom, i Sveučilište i Katolički bogoslovni fakultet proživljavali su ove lijepe događaje, ali na žalost isto tako i tragična vremena. Dosta je sjetiti se strašnog Prvog svjetskog rata koji je 1918. završio srpskom okupacijom hrvatskih zemalja. Ili Drugog svjetskog rata sa svim tragičnim žrtvama i posljedicama, koji je završio ponovnom srpskom okupacijom, ali i komunističkom diktaturom. Nije stoga čudo da su Sveučilište u Zagrebu i KBF u tom razdoblju proživljavali teške dane. Godine 1952. jednostranom nezakonitom odlukom KBF je odvojen od Sveučilišta u Zagrebu te je sljedeća gotovo četiri desetljeća živio i radio u akademskoj izolaciji. Nije to bio jedini napad na hrvatsko sveučilište, ali bio je posebno ciljan, jer je neprijatelj hrvatskoga naroda znao da, uništavajući hrvatsko sveučilište, uništava budućnost hrvatskoga naroda, a uništavajući KBF uništava temelj i hrvatske duhovnosti i hrvatskog sveučilišta. Srećom, dolaskom slobode i demokracije u Hrvatskoj 1990. godine, ta odluka proglašena je ništavnom i KBF je počeo djelovati unutar Sveučilišta u Zagrebu, uz punu suradnju, u radu svih sveučilišnih tijela.

Međutim, trebalo je to stanje i našu suradnju i pravno regulirati, jer problemi koji su nastali odvojenošću nisu bili mali. Čitavo Sveučilište razarano je tijekom komunističke vladavine. Ljudi su na Sveučilište dolazili po podobnosti, a ne po stručnosti, nastavni programi odobravali su se vrlo često iz ideoloških razloga. Kad nisu mogli Sveučilište u cjelini potisnuti i uništiti, učinili su ono najpogubnije – razbili su ga na 60-ak OOUR-a, fakulteta, instituta i sl., i tako pojedinačno manipulirali svakim posebno. To je bilo stanje koje smo zatekli 1990. i koje otada nastojimo popraviti, a Sveučilište vratiti u oblik koji odgovara modernom europskom sveučilištu.

Ugovor koji se danas potpisuje ima svoju posebnost, jer je i KBF vrlo specifična ustanova. To je akademska ustanova kao i svaki drugi fakultet, ali to je i vjerska ustanova. Te posebnosti treba pažljivo urediti, kako bi svaki oblik djelovanja KBF-a bio uspješan, bez nesporazuma i teškoća, na korist svih koji sudjeluju u tom procesu, a prije svega samoga Fakulteta.

Svaki ugovor prije potpisivanja treba pročitati i upoznati potpisnike sa sadržajem.

Međutim, ovi potpisnici vrlo dobro znaju što piše u ovom Ugovoru, jer su sudjelovali u njegovoj pripremi te ću samo spomenuti najvažnije. Prema Ugovoru, položaj KBF-a unutar Sveučilišta u Zagrebu je poseban. I akademske funkcije, a to znači kadrovska politika i biranje čelnika, i izrada i potvrđivanje programa i financijska politika i ustroj samoga Fakulteta razmatraju se na akademskoj, tj. sveučilišnoj razini, ali isto tako dobi-

vaju i mišljenje i potvrdu od crkvenih institucija koje su za to odgovorne. To je tako uređeno da bi se izbjegli nesporazumi, da bi se svi problemi rješavali i sve odluke donosile na dobrobit svih strana. Također je važna odredba o vlasničkim i osnivačkim pravima u kojima sudjeluju jednakopravno i Sveučilište u Zagrebu i Zagrebačka nadbiskupija s Hrvatskom biskupskom konferencijom. Odredba o vlasničkim pravima danas ima više simbolično nego realno značenje, jer Fakultet danas nažalost uopće nema svojih nekretnina, ali nadamo se da to neće dugo trajati. Međutim, ova odredba znači ujedno da se i briga za tu instituciju dijeli između Sveučilišta, odnosno hrvatske države, i Crkve, odnosno Nadbiskupije i Hrvatske biskupske konferencije. To je nešto na čemu sam inzistirao, jer u interesu je Fakulteta da u ovoj teškoj situaciji dobije maksimalnu pomoć i Sveučilišta i crkvenih institucija.

Pitate se možda zašto je tako dugo trajala priprema ovog Ugovora za potpisivanje, jer su razne verzije Ugovora postojale i ranije. Jedan od razloga je da su Sveučilište i KBF i dosad surađivali vrlo dobro, ili barem s jednakim teškoćama kao i ostali fakulteti – i bez pisanog ugovora, pa nismo osjećali takvu potrebu za žurbom. Drugi je razlog bio da sam pri izradi ovog Ugovora posebno nastojao razvijati što jače povjerenje i komunikaciju između Sveučilišta i crkvenih institucija, jer Crkva je u Hrvata u posljednjih 45 godina doista stekla teško i neugodno iskustvo. Mislim da smo ovim postupnim, polaganim putem, razgovorima, upoznavanjem, tumačenjima doista postigli da je ovaj Ugovor i shvaćen i prihvaćen s obje strane.

Treći je razlog da je Ugovor morao riješiti sva bitna pitanja položaja i djelovanja KBF-a u Sveučilištu. Postojale su, doduše, sugestije da se Ugovor potpiše puno ranije i u obliku koji bi neka teška ili složena pitanja ostavljao neriješenima, otvorenima za neku buduću priliku. No, znao sam da bi takav nepotpun ugovor mogao dovesti do još težih posljedica i nesporazuma kad bi se konačno počeo primjenjivati. I zato je ovaj Ugovor dugo pripreman, ali je zaista takav da će se na njemu temeljiti sigurna budućnost KBF-a unutar Sveučilišta u Zagrebu.

Želim zahvaliti svima koji su sudjelovali u ovom velikom poslu, prije svega Njegovoj uzoritosti gospodinu kardinalu, i osobno i kao Velikom kancelaru KBF-a koji pritom zastupa Nadbiskupiju zagrebačku i Hrvatsku biskupsku konferenciju. Zahvaljujem Eminenciji gospodinu kardinalu Piu Laghiju, pročelniku Kongregacije za kršćanski odgoj, koji je pokazao maksimalno razumijevanje i pomoć i brzinu, a nuncij Svete Stolice msgr. Giulio Einaudi je u tome doista bio uspješan posrednik. Želim zahvaliti i Hrvatskom saboru na čelu s predsjednikom akademikom Vlatkom Pavletićem, jer ovaj Ugovor ima značaj međudržavnog ugovora, s obzirom da ga odobravaju i supotpisuju i Hrvatski sabor i Kongregacija za kršćanski odgoj. Zahvaljujem također dekanima KBF-a, od prof. Šagi-Bunića, prof. Juraja Kolarića do sadašnjeg dekana prof. Franje Šanjeka, koji su ne samo pripremali ovaj Ugovor nego i sudjelovali u radu i upravljanju Sveučilištem u Senatu Sveučilišta u Zagrebu. Zahvaljujem također i svojim suradnicima, prorektorima, tajnicima, bez čije pomoći se ovo ne bi moglo učiniti te Senatu i Upravnom vijeću koji su prihvatili ovaj Ugovor.

Na kraju ponovno naglašavam da je ovo povijesni događaj i stoga što je to, nakon ugovora s Papom Agatom u VII. stoljeću, prvi ugovor između hrvatske države i Svete Stolice, jer on ima težinu međudržavnog ugovora. Kada dođe do sljedećih, širih ugovora

između Hrvatske i Svete Stolice, sadržaj ovog Ugovora – za koji mislim da ima i vrijednost kao rješenje za organizaciju teoloških studija u drugim zemljama Srednje Europe – bit će ugrađen u taj novi ugovor.

Zahvaljujem svima koji su sudjelovali i čestitam Katoličkom bogoslovnom fakultetu njegov Dan Fakulteta.

GOVOR NJEGOVE UZORITOSTI FRANJE KARD. KUHARIĆA,
ZAGREBAČKOG NADBISKUPA I VELIKOGA KANCELARA KBF-a

Preuzvišeni gospodine apostolski nuncije!
Poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskog sabora!
Prečasni oci biskupi!
Poštovani gospodine rektore Sveučilišta!
Cijenjeni uzvanici, gospođe i gospodo!

Potpisan je Ugovor kojim Katolički bogoslovni fakultet dobiva svoje mjesto i jamstvo za svoje poslanje u Crkvi u Hrvata, a uključen u Sveučilište.

Rast i razvoj visokoškolskog obrazovanja u Zagrebu, i u Hrvatskoj, imaju svoje davne skromne početke. To je kao posuđena sadnica koja se dugim rastom kroz stoljeća razvila u razgranato stablo. Počeci velikih institucija redovito su maleni, ali imaju svoju nutarnju dinamiku kojom izrastaju do velikih razmjera.

Tako možemo tvrditi da je Katolički bogoslovni fakultet imao svoj skroman početak u trinaestom stoljeću kad zagrebački biskup Stjepan II. Babonić (1227. do 1247.) osniva filozofsko-teološke studije. Ta je škola sigurno zadobila težak udarac kad su Mongoli provalili u Hrvatsku i, među ostalim, razorili katedralu.

Jedan od Stjepanovih nasljednika, bl. Augustin Kažotić (1303.–1322.), osniva katedralnu školu u kojoj se, uz »slobodna umijeća«, studira i teologija.

Zagrebački biskup Juraj Drašković (1563.–1578.), sudionik Tridentinskog koncila, osniva sjemenište prema odredbama Koncila s humanističkom školom u kojoj su pripravnici za svećenički poziv studirali predmete važne za njihovo zvanje.

Dolaskom pak isusovaca u Zagreb, na Gradecu je osnovan 1633. isusovački kolegij, uz izdašnu novčanu pomoć zagrebačkog biskupa Franje Erghelyja (1628.–1637.) i zagrebačkog kanonika i velikog prepošta Nikole Dijaneševića. Kolegij je zajedno s Draškovićevom školom bio temelj za osnivanje Akademije (1662.), kojoj je car Leopold I. poveljom od 23. rujna 1669. dao povlastice i sveučilišna prava kao »generalnim studijima« Habsburške Carevine. Hrvatski sabor je tu povelju ratificirao 3. studenoga 1671.

Filozofsko-teološki studij Akademije se sve više proširuje i produbljuje.

Kad je bulom pape Klementa XIV. *Dominus et Redemptor* 21. srpnja 1773. ukinut isusovački red, carica Marija Terezija, dekretom od 20. rujna 1773., određuje da Akademija nosi ubuduće naslov »Kraljevska akademija znanosti«. Akademija je imala tri fakulteta: filozofski, teološki i pravni.

Car Josip II. povjerava vodstvo zagrebačkog sjemeništa mladom profesoru Maksimilijanu Vrhovcu i ono postaje »*Facultas regis theologica*«. Kad je Vrhovac postao zagrebačkim biskupom (1787.–1827.), odredio je da kandidati za svećeništvo pohađaju

dvogodišnji studij na »Kraljevskoj akademiji«, a zatim četverogodišnji teološki studij u samoj zgradi sjemeništa.

Kad je Hrvatski sabor 11. ožujka 1869. izglasao zakonski članak o osnivanju Sveučilišta, kako je to još 1861. predložio đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer, taj zakonski akt potvrdio je car Franjo Josip 8. travnja 1869. Tako je osnovano moderno Hrvatsko sveučilište s četiri fakulteta: bogoslovnim, filozofskim, pravnim i medicinskim.

Hrvatsko je, dakle, sveučilište u svim pravnim aktima o svojem utemeljenju imalo Bogoslovni fakultet kao svoju konstitutivnu sastavnicu. Imajući u vidu povijesni razvoj visokog školstva u Zagrebu, možemo kazati da je i Sveučilište izraslo u stoljetnom razvojnem procesu iz onoga malog sjemena koje je posijao u ovo tlo zagrebačke biskupije biskup Stjepan II. Babonić u XIII. stoljeću. Stoga možemo kazati da je zagrebačka (nad)biskupija kolijevka visokog školstva u Zagrebu. Zbog toga je ona i spomenuta u ovom Ugovoru. U njezinoj je kolijevci niknula klica Sveučilišta.

Hrvatsko sveučilište u Zagrebu svečano je otvorio 19. listopada 1874. hrvatski ban Ivan Mažuranić, a prvi mu je rektor bio svećenik i profesor hrvatske povijesti Matija Mesić.

Zbog šireg uvida u razvoj hrvatskog visokog školstva, mislim da je prikladno spomenuti pavlinske studije u Lepoglavi koji su bulom pape Klementa X. od 3. travnja 1671. i reskriptom cara Leopolda I. od 23. siječnja 1674. (sto godina prije Hrvatskog sveučilišta) postali »studium generale« sa svim prerogativama visokoškolske ustanove. Slušači lepoglavskog studija mogli su postizati naslove doktora iz filozofije i teologije.

Ovaj ugovor između Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i Sveučilišta isprava je kojom se konačno ispravlja nepravda nanесena Fakultetu odlukom Vlade Narodne Republike Hrvatske od 29. siječnja 1952. Tom je odlukom, zbog poznatih ideoloških razloga, Katolički bogoslovni fakultet isključen iz Sveučilišta. Ta je odluka bila poništena tek dolaskom demokracije, aktom Izvršnog vijeća Sabora od 23. srpnja 1990.

Ovim se ugovorom, dakle, daje jamstvo Katoličkome bogoslovnom fakultetu, s njegovim područnim visokim učilištima i institutima, da je opet punopravni pripadnik Sveučilišta, da u sveučilišnoj zajednici slobodno ostvaruje svoje poslanje u skladu s crkvenim i državnim odredbama o visokom školstvu.

Naše Sveučilište tim fakultetom dobiva svoju duhovnu vertikalu. Duhovna pak vertikala pomaže znanosti da ponire u istinu stvorenoga za dobro ljudskog života i ljudske zajednice.

Stoga neka ovaj čin bude na dobro Crkve i Hrvata, za dobrobit hrvatskog naroda i za duhovno znanstveno obogaćenje Sveučilišta. Za to molimo Božji blagoslov!

Svima koji su u ovaj Ugovor uložili svoj trud i znanje, iskreno zahvaljujem!

GOVOR PREDSEDNIKA SABORA REPUBLIKE HRVATSKE
AKADEMIKA VLATKA PAVLETIĆA

Gospodine kardinale, gospodine rektore, poštovane gospođe i gospodo!

Ja ću samo kratko nakon ovog pregleda događaja koji su prethodili današnjem danu skrenuti vašu pozornost na jednu činjenicu koja je važna za sve nas. Mi ponekad preterujemo držeći da su povijesni događaji u kojima sudjelujemo i odluke koje donosimo.

Ovo je sasvim sigurno dan koji će biti zabilježen zlatnim slovima u povijesti hrvatske znanosti i u povijesti hrvatske politike, a to znači u povijesti demokratske, samostalne, suverene hrvatske države. Zato s te strane držim da možemo biti ponosni što sudjelujemo u potpisivanju ovoga Ugovora koji nije samo međudržavni i u tom smislu za nas posebno važan, nego je na drugi način, duboko, u korijenu u želji hrvatskog naroda da se jedna povijesna nepravda koja je nanesena usuprot istinitim željama i potrebama toga naroda na ovakav način ispravi.

Možemo biti ponosni i zbog toga što ovo Sveučilište, odnosno ova četiri sveučilišta koja ja rado nazivam Hrvatsko sveučilište kao cjelinu, vuče svoje korijene još iz XIV. stoljeća iz 1303. godine. Jer, sve ima svoj početak i taj početak je obično i zametak. Tek se kasnije iz tog zametka ili nešto razvije ili nešto propadne. Htio bih ovom prigodom kazati kako je kontinuiran razvitak od tog zametka katedralne škole bio taj put, jedinstven u osjećaju da sve ono što može i što treba Crkva učiniti – učini što je moguće više na području na kojem djeluje. I u tom smislu riječi prepošta Dijaneševića mislim da su za nas i danas aktualne, jer je rekao da talentiran i bistar narod treba svoje sinove školovati za one potrebe koje su evidentno važne za taj narod na području na kojem živi. Mislim da to i danas znači za nas jednu obvezu, utoliko više što je na kraju razvitka ovog zametka Hrvatsko sveučilište punim svojim pogonom počelo stvarati ne samo znanstvenu osnovu za školovanje novih kadrova nego i kadrove koji su se potvrdili diljem svijeta na svim područjima znanosti. To mislim da je nešto što nas obvezuje da na takav način ubuduće postupamo vodeći računa o tome da vrhunsku znanost naši ljudi prije svega mogu primiti u hrvatskim sveučilištima, odnosno u Hrvatskom sveučilištu. U tom smislu je ova poruka koja nam dolazi iz davnih vremena od prepošta Dijaneševića za nas danas važna.

Druga stvar koja nas može ispuniti osjećajem ponosa, jest i to da je Leopold I. godine 1669. dao takvu povlasticu da već svi oni koji na Akademiji – koja je značila otvaranje vrata u Europu – dobiju diplome, s tim diplomama svugdje mogu biti priznati i svugdje mogu djelovati. To je samo još jedan dokaz više kako su hrvatski znanstvenici i hrvatski ljudi bili uvijek sastavni dio Europe i nije na nama danas da se borimo za nešto što su odavna izborili naši preci, nego je na nama da na to što se događalo podsjetimo, unesemo u svijest ovog naroda koji je bio toliko godina, toliko desetljeća, mogli bismo reći toliko stoljeća zapravo odgajan na poluistinama ili na potpunim lažima i o svojoj povijesti i o svojoj važnosti u Srednjoj Europi.

U toj Srednjoj Europi je važno za nas da shvatimo ulogu ovog dana i ovog potpisivanja Ugovora koji na određen način legalizira ono što smo već 1990. godine učinili u Saboru, a ja mogu samo sa zadovoljstvom osobno kazati da sam kao tadašnji ministar prosvjete to i inicirao i sudjelovao u tome. Odmah čim sam stupio na položaj ministra, odgovorno sam na svoju ruku, bez ikakvih konzultacija, rekao da duhovni odgoj školske mladeži ne mogu zamisliti bez duhovnih predmeta, zvao se on vjeronauk ili nekako drukčije, i da isto tako Teološki fakultet mora dobiti svoje mjesto u sklopu Sveučilišta. Za nas je danas to toliko važnije kad se borimo za to da se poharana duša hrvatskog naroda duhovno obnovi, ne samo obnovi nego i preporodi.

Duhovna obnova je samo početak jednoga trajnog duhovnog preporođenja i u tome je bit Teološkog fakulteta – da je zasnovan na znanstvenim temeljima, ali da je ujedno i kao vjerska ustanova najpotpunije upravo uklopljen u ovu tendenciju duhovnog preporo-

da. U tom je smislu ovaj događaj, u tom smislu je i buduće djelovanje Teološkog fakulteta posebno važno u hrvatskom narodu, a ne samo za Crkvu u Hrvata.

Zato ću sa zadovoljstvom sudjelovati u potpisivanju povijesnog dokumenta koji će biti i predložen za slične ugovore u drugim zemljama, nama bliskim ili daljim. Uz to, ne preostaje mi drugo nego da čestitam ovaj Dan fakulteta Katoličkome bogoslovnom fakultetu, jer je ovo dan koji slavimo svi mi kojima je na srcu ne samo znanost u Hrvata, ne samo Sveučilište u Hrvata nego i ona potpuna cjelina i sloboda, duhovna sloboda za kojom svi težimo.

GOVOR NJEGOVE EKSCLENCIJE MONS. GIULIA EINAUDIA,
PAPINSKOG NUNCIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Vaša Uzoritosti, ekscelencije, preuzvišena i velepoštovana gospodo,

S osjećajima velikog poštovanja pozdravljam civilne i religiozne autoritete i sve vas koji ste se skupili u ovom drevnom i odličnom državnom Sveučilištu u Zagrebu povodom potpisivanja Ugovora između tog Sveučilišta i Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Želim izraziti veliko zadovoljstvo zbog tog čina koji ima duboko povijesno, religiozno i kulturno značenje za Crkvu i za Državu.

Od početka moje diplomatske misije u Hrvatskoj imao sam priliku izbliza slijediti postupak za normalizaciju (stanja) Bogoslovnog fakulteta. Naime, 26. lipnja 1992. prenio sam, na zahtjev Njegove Uzoritosti kardinala Kuharića, dokumentaciju tog slučaja Svetoj Stolici, tj. Kongregaciji za katolički odgoj, koja je zauzeto i žurno odgovorila u namjeri da daje razborite naputke, primjedbe i prikladne zahtjeve za pravilnu formulaciju Ugovora.

S tim u svezi pisao je prefekt Kongregacije, Njegova Uzoritost kardinal Pio Laghi u pismu od 18. kolovoza 1992.: »Ispitali smo nacrt Ugovora i držali smo da trebamo dati neke primjedbe. Taj dikasterij drži da se ponovno uključivanje Bogoslovnog fakulteta treba izvršiti jednim bilateralnim ugovorom između biskupâ i Države, odobrenim od Svete Stolice«.

I konačno, kardinal Laghi piše u pismu od 17. siječnja 1992.: »Pošto smo podastrli tekst Državnom tajništvu, sa zadovoljstvom priopćujemo da autoriziramo potpisivanje Ugovora između Bogoslovnog fakulteta i državnog Sveučilišta« te zaključuje pismo riječima: »Tim činom koji je bez sumnje važan, Sveta Stolica očekuje pravedno jačanje Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, imajući u vidu obnovljeno zalaganje usmjereno k promicanju temeljite teološke formacije i kvalificiranog znanstvenog istraživanja. Sa željama za svako dobro u Gospodinu«.

Stoga potpis ovog Ugovora poprma značenje od najveće važnosti. Ponovno uključivanje Bogoslovnog fakulteta u državno Sveučilište ne čini, nakon teških godina totalitarnog režima, samo nadoknađivanje onoga što mu povijesno i pravno pripada, već hoće biti jakim podsjetnikom na kršćanske korijene hrvatske kulture, pozivom i poticajem da se odjelotvore duhovne vrednote koje kršćanski nauk potiče na korist osobâ i današnjega društva.

Osim toga, taj Ugovor koji odražava dobru volju obostrane suradnje crkvenih i državnih autoriteta, uklapa se u širi okvir drugih ugovora između Crkve i hrvatske države koji su sada na putu zaključivanja.

U toj klimi obostrane suradnje mi prihvaćamo poziv Svetog Oca koji nas zove da zajedno djelujemo, kako bismo pokrenuli val jake i izvorne duhovnosti u zbivanjima našega vremena.

Sveti Otac rekao je nedavno: »Trebalo učiniti našu Crkvu prikladnijom da oblikuje kršćane odrasle u vjeri, a kršćansko svjedočenje toliko je hitnije koliko su jače struje ras-kršćanjivanja koje teku našim društvom. Na pragu 2000. godine pozvani smo da obnovimo u našem narodu svijest o vrijednosti koju kršćanstvo ima u ljudskoj povijesti; to pak djelo zahtijeva izvanrednu suradnju«.

Izražavajući zaslužen priznanje svima koji su svojim radom i svojim naporima pridonijeli sretnom dovršetku tog Ugovora, priopćujem njima osobito ali i svima vama ovdje nazočnima pozdrav i okrepljujući blagoslov Svetoga Oca, sa željom da poduzeto djelo uzumogne potvrditi naše nakane i ispuniti naše najbolje nade.

Preveo Stjepan Kušar

GOVOR PROF. DR. FRANJE ŠANJEKA, DEKANA KATOLIČKOG
BOGOSLOVNOG FAKULTETA

Uzoritosti, ekscelencije, preuzvišena i velepoštovana gospodo,

Imam iznimnu čast i osobito ugodnu dužnost na kraju ove dojmive svečanosti potpisivanja *Ugovora o položaju i djelovanju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u sastavu Sveučilišta u Zagrebu* zahvaliti svima koji su svojim zauzimanjem pridonijeli njezinu ostvarenju i svima Vama koji ste nas svojom nazočnošću počastili.

Ugledni prethodnici govorili su o važnosti ovoga čina predviđenog 149. članom Zakona o visokim učilištima Republike Hrvatske. Neka mi bude dopušteno podsjetiti da je povratak našeg Fakulteta u matično sveučilište jedna od prvih odluka nove hrvatske vlade poslije višestranačkih demokratskih izbora. Hrvatske vlasti su na poticaj Sabora 23. srpnja 1990. proglasile ništavnim Rješenje vlade NR Hrvatske od 29. siječnja 1952. o isključenju KBF-a iz Sveučilišta u Zagrebu. Spomenuti čin u novoj – uskoro poslije toga samostalnoj Republici Hrvatskoj – omogućio je postupno uključivanje našeg Fakulteta u sveučilišne strukture. Svoju zahvalnost upućujemo svima onima koji su, na čelu s Predsjednikom Republike, pridonijeli da takav čin bude moguć i ostvariv u slobodnoj i nezavisnoj domovini.

Iskrenu zahvalnost dugujemo Hrvatskom saboru i hrvatskoj Vladi koji su u tim prijelomnim događajima osjetili značenje koje je naš Fakultet imao u razvoju višeg i visokog školstva tijekom prošlosti i uloge u duhovnom preporodu hrvatskog naroda u slobodnoj i samostalnoj domovini.

Iskrenu zahvalnost dugujemo i Apostolskoj Stolici, ovdje predstavljenoj po njegovoj ekscelenciji monsinjoru Giuliju Einaudiju, nunciju u Republici Hrvatskoj, i svim biskupi-

ma hrvatskog jezičnog područja koji su u teškim poslijeratnim vremenima bdjeli nad djelovanjem KBF-a i njegovom budućnošću.

Posebna naša zahvalnost ide njegovoj uzoritosti kardinalu Franji Kuhariću, zagrebačkom nadbiskupu i prvaku Crkve u Hrvata, našem Velikom kancelaru i predsjedniku Hrvatske biskupske konferencije. Hrabri duhovni pastir i simbol hrvatskog jedinstva u olovnim godinama jednog autoritarnog sustava na izdisaju odlučno je stajao iza našeg Fakulteta, potičući suvremena teološka promišljanja i uključivanje Crkve u moderno hrvatsko društvo. Naš Veliki kancelar čini nemoguće da naš Fakultet, stoljetni gost bogoslovnog sjemeništa zagrebačke nadbiskupije, konačno uđe u svoje vlastite prostorije.

Uspješnu integraciju u sveučilišne strukture KBF duguje vlastima i djelatnicima Zagrebačkog sveučilišta, a posebno neiscrpnj energiji i dalekovidnosti aktualnog rektora prof. dr. Marijana Šunjića, kojemu ovom prilikom izričemo najiskreniju zahvalnost. Njegovom zauzetošću i zanimanjem dekana drugih Fakulteta, sastavnica Zagrebačkog sveučilišta, uspostavljena je suradnja, i u razmjeni profesora i u znanstveno-istraživačkim projektima, na dobrobit cijele zajednice.

Ministarstvo znanosti i tehnologije pokazalo je veliko razumijevanje za potrebe našeg Fakulteta i njegovih sastavnica, osobito u posljednje dvije godine, na čemu ministri- ma i njihovim najbližim suradnicima najtoplije zahvaljujemo.

Zahvaljujemo predstavnicima ministarstava prosvjete, športa i kulture, predstavnicima javnih vlasti koji su svojom nazočnošću uzveličali ovaj svečani čin.

Zahvaljujemo članovima Nacionalnog vijeća, predsjedniku Hrvatske akademije, Matice Hrvatske, predstavnicima znanstvenih instituta i svim kulturnim i znanstvenim djelatnicima kojima je na srcu ugled Hrvatske u svijetu, jer povijesno je nepobitna činjenica: još od prve polovice XII. stoljeća Hrvati su u Europi najprepoznatljiviji upravo po znanosti i kulturi. Za ideju o jedinstvenoj Europi ravnopravnih naroda zalažu se hrvatski intelektualci s europskih sveučilišta još u osvit modernog vremena koje s ponosom nazivamo našim.

OKRUGLI STOL O STUDIJU TEOLOGIJE U SREDNJOJ I ISTOČNOJ EUROPI

Poticaj za ovaj Okrugli stol došao je od rektora Sveučilišta u Zagrebu *prof. dr. Marijana Šunjića*, a svrha mu je bila naći neku platformu suradnje s kolegama i bogoslovnim fakultetima u zemljama koje su nekoć bile pod habsburškom krunom i s kojima stoga dijelimo zajedničku znanstvenu i kulturnu baštinu. Budući da je zamisao bila kasno prosljeđena zainteresiranim ustanovama i kolegama, krug sudionika bio je ograničen na hrvatsko i slovensko jezično područje.

U svojoj uvodnoj riječi rektor je istaknuo kako potpisivanje Ugovora o položaju i djelovanju Katoličkog bogoslovnog fakulteta u sastavu Sveučilišta u Zagrebu pruža zgodnu priliku za nove inicijative i korake u suradnji s drugim sličnim institucijama diljem Srednje Europe, osobito u zemljama poput Mađarske, Češke, Slovačke, Slovenije te Bosne i Hercegovine. Potrebno je razmijeniti iskustva o organiziranju i provođenju teološkog studija unutar i izvan državnih sveučilišta, a ovaj Ugovor sadrži mnoštvo elemenata koji bi mogli poslužiti kao korisno polazište za druge možebitne slične ugovore te vrste u

spomenutim državama. Rektor je nadalje potaknuo djelatnike KBF-a da za svaki Dan fakulteta organiziraju međunarodni skup na kojem bi se razmjenjivala iskustva o organiziranju i provođenju teološkog studija te raspravljalo o s time skopčanim problemima i njihovim rješavanjima. Zagreb, koji je nekako na pola puta između Rima i Srednje Europe, mogao bi pritom igrati važnu i vodeću ulogu, tim više što su vodeće crkvene i državne instance za to zainteresirane, a sam Ugovor pokazuje da smo upravo mi napravili iskorak koji drugima još predstoji.

Nakon što je dekan *prof. dr. Franjo Šanjek* otvorio raspravu, za riječ se javio *prof. dr. Marijan Pribanić*, dekan Farmaceutskog fakulteta. Naglasio je povijesnu važnost trenutka za otvaranje hrvatske kulture prema svijetu, osobito prema Srednjoj Europi i ukratko izvijestio o nekim inicijativama što su ih poduzeli djelatnici njegova fakulteta u nas i u inozemstvu (suradnja s njemačkim botaničarima iz Hamburga, ekološka važnost naših otoka itd.). Podržao je rektorovu inicijativu za održavanje međunarodnih skupova u Zagrebu na KBF-u i ponudio suradnju.

Prof. dr. Marijan Valković (KBF) istaknuo je potrebu temeljitog promišljanja mjesta i uloge bogoslovnih fakulteta na sveučilištima u sekulariziranom društvu i u državi koja je po Ustavu odvojena od Crkve, kao što je to slučaj s Republikom Hrvatskom. Navodeći primjere iz Njemačke (gdje bogoslovni fakulteti imaju svoje čvrsto mjesto u sveučilištima) i Italije (gdje se javlja želja da bogoslovni fakulteti ponovno uđu u sastav sveučilišta) upozorio je na dva momenta koji su u tom pitanju od odlučujuće važnosti. Ponajprije, jer je kršćanska vjera sociološka i povijesna danost i važan dio kulture našega podneblja te predstavlja obogaćenje društva, obrađuje teološki fakultet kulturalne vrijednosti koje su od vrlo širokog društvenog interesa i koje žive u društvu. A zatim, teologija kao znanost u Sveučilištu kao »hramu znanosti« može pridonositi u dijalogu s drugim znanostima razviku izoštrenije svijesti o širini, ali i granicama metode, istraživanja i primjene rezultata, ali i otvorenosti za dimenzije zbilje koje izmiču empirijskim kriterijima; to je otvorenost za ono što je Einstein nazvao »misterij«. Sveučilište i država trebaju vrednovati taj prinos teologije kao kulturalnu danost čime, dakako, nije ograničeno ono strogo religijsko i crkveno vrednovanje znanstvenog teološkog rada. Time bi teološka znanost mogla i trebala pridonijeti prevladavanju napasti zatvaranja znanstvenika i znanosti u uske okvire vlastite struke. Na kraju je *prof. Valković* istaknuo da po bogoslovnom fakultetu nije Crkva kao Crkva u konfesionalnom smislu nazočna na Sveučilištu, nego je prvotno nazočna kao kulturalna danost unutar našega društva i države.

Rektor *Šunjić* podržao je te misli i naglasio kako nije riječ samo o tome da Sveučilište opet smjesti svoju staru članicu u svoje okružje, nego i o tome što bogoslovni fakultet može i treba dati sveučilištu kao akademskoj ustanovi i kao prinos duhovnom ambijentu u kojem se znanosti trebaju razvijati i djelovati.

Dekan *Šanjek* također je podržao to stajalište i potkrijepio ga jednom opaskom Jacquesa Santera, predsjednika Europske zajednice; on, naime, gleda Europsku zajednicu kao zajednicu gospodarskih interesa i pitanja. Ona se, doduše, još nije odmaknula od financijskih i gospodarskih pitanja, ali treba razmišljati i razgovarati o važnosti religiozne komponente u njoj. Teološki fakulteti mogu i tu dati svoj prinos.

Rektor đakovačke teologije, *dr. Pero Aračić*, izrazio je svoje zadovoljstvo povezanošću regionalnih teoloških učilišta sa zagrebačkim Bogoslovnim fakultetom preko koje-

ga su i ona na neki način članice Sveučilišta, ali je također istaknuo potrebu da se nađe neki modus nazočnosti teologije i na ostala tri hrvatska sveučilišta; o tome treba ozbiljno razmisliti, a prvi koraci u suradnji već su vidljivi. Drugo je pitanje kakve završene profile diplomanata trebaju dati bogoslovni fakulteti i učilišta. Očito, nije riječ samo o svećeničkim kandidatima i vjeroučiteljima. Koje su još mogućnosti latentne i koje valja otkriti? I na kraju, valjalo bi također organizirati dvopredmetni studij npr. razredne nastave i teologije te prema tome prilagoditi satnicu. Uzora već ima, npr. u Austriji, ali i u Sloveniji.

Rektor *Šunjić* istaknuo je, s obzirom na dislocirane teološke studije, kako u promišljanju njihova odnosa s najbližim sveučilištem treba uočiti još dvije komponente: lokalnu jurisdikciju nadležnog biskupa i politiku Kongregacije za katolički odgoj, tj. kako ona želi vidjeti uređen studij teologije u Hrvatskoj. Valjalo bi razraditi jednu obuhvatnu koncepciju; tu smo tek na početku.

Jedan kolega iz Splita također je podržao inicijativu o održavanju međunarodnih skupova kako ih je predložio rektor *Šunjić*, ali i potrebu povezivanja npr. sa Sveučilištem u Splitu. Osim toga, oni još trebaju riješiti pitanje povezivanja teologije u Makarskoj i u Splitu, jer broj profesora i studenata upućuje na potrebu udruživanja snaga.

Gospođa *prof. dr. Mirjana Polić-Bobić*, prorektor Sveučilišta za međunarodne veze, odala je priznanje radu djelatnika KBF-a i drugih teoloških učilišta u nas, osobito u svezi s istraživanjem naše kulturne baštine. Zatim ih je pozvala da se sa svojim programima što prije uključe u program međunarodne ponude Sveučilišta u Zagrebu. Sveučilište ima, naime, bilateralne programe s raznim europskim sveučilištima; KBF bi trebao ponuditi takve programe istraživanja koji su međunarodno interesantni. To će privući inozemne istraživače i proširiti suradnju.

Prof. dr. Adalbert Rebić (KBF) vidi obostrano obogaćenje uklapanjem KBF-a u Sveučilište i visoko vrednuje mogući prinos Bogoslovnog fakulteta sveučilišnom životu, osobito u oblikovanju duhovne i ekumenske dimenzije. KBF je već prije radio na povezivanju ljudi koji žive na ovim prostorima i koji se razlikuju po vjeri, kulturi i nacionalnosti. Dijaloško-ekumenska otvorenost treba ponovno oživjeti, a Bogoslovni fakultet može i treba u mnogim stvarima djelovati kao korektiv u narodu, dajući impulse u smjeru dublje duhovne izgrađenosti pojedinca i društva. KBF će i toj svojoj zadaći moći bolje udovoljiti kao članica Sveučilišta.

Prof. emer. dr. Janko Šagi-Bunić (KBF) rekao je u svojem intervjuu kako se bogoslovni fakultet na Sveučilištu ne može i ne smije svesti na dimenzije općenite znanosti o religiji, i to zato što je kršćanstvo ne samo kulturalan i povijesni fenomen nego po svojem samoshvaćanju u prvom redu jedna poruka koja se iznosi propovijedanjem, kulturno-povijesnim istraživanjima, ali i proročkim načinom djelovanja što ga razvija kršćanska zajednica u društvu u kojem živi. Teolog nužno misli iz zajednice i za zajednicu vjernika – da bi nešto poručio, pokrenuo. U starim i novim spasenjskim ponudama koje kruže društvom kršćanska teologija trebala bi razvijati svoju proročku dimenziju i zauzimati se za slobodu savjesti protiv svih pokušaja manipulacije čovjekom. Svoje nadahnuće treba crpiti iz temeljnog kršćanskog iskustva da nam je Bog Otac, a svi su ljudi Očeva djeca i braća međusobno. Ili, drukčije rečeno, Crkva u svakom čovjeku vidi Krista: Što ste učinili jednome od ove moje najmanje braće meni ste učinili, veli Isus. Ne bi li to bilo promišljanja vrijedno polazište za prevladavanje humanističkog ateizma jednog Feuerbacha

(homo homini deus)? I to ne samo u razmišljanju nego i u djelovanju? Teolog ima tu što za ponuditi i reći, makar na suvremenom Areopagu doživio rujanje Atenjana.

Prof. dr. Ivan Koprak SJ, dekan Filozofskog fakulteta FTI-a Družbe Isusove, na kraju je izrazio svoje čestitke povodom ponovnog uključivanja KBF-a u Sveučilište te ponudio suradnju filozofijskih disciplina s teologijskima. Od posebnog su interesa danas antropologijske teme: odnos duh-tijelo, problem osobe, slobode, jezik i komunikacija, etika itd. Filozofija i teologija mogu tu mnogo pridonijeti, a krajnji cilj ostaje spasenje čovjeka.

Nakon još nekoliko kraćih intervenata, Okrugli stol je završio s radom.

*Pripremili: Petar M. Radelj (zapis) i
Stjepan Kušar (završna redakтура)*